

Betekenisgeving bij beslissingen rond levenseinde

Samen de waardigheid bewaren

Hans Kling

Hoofd Dienst Geestelijke Verzorging

MA Theology

Msc Evidence Based Quality Improvement

Franca Warmenhoven

Arts en geestelijk verzorger

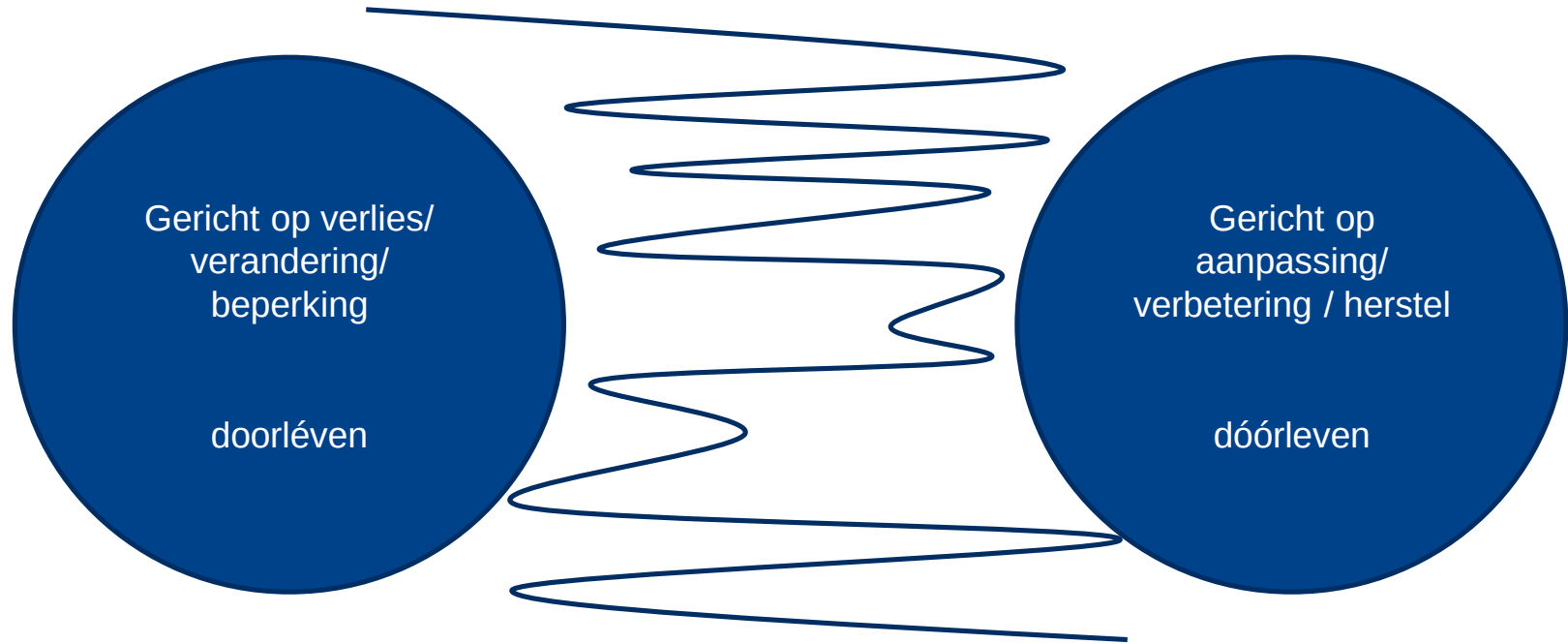
Inhoud en doel

Doel: Handvatten in het omgaan met onzekerheid en voor het vinden van eigen betekenissen in de laatste levensfase

1. Dynamiek van onzekerheid
2. Waardigheid
3. Kwaliteit en kwantiteit
4. Een goede beslissing
5. Hoop en angst
6. Betekenissen rond het levenseinde

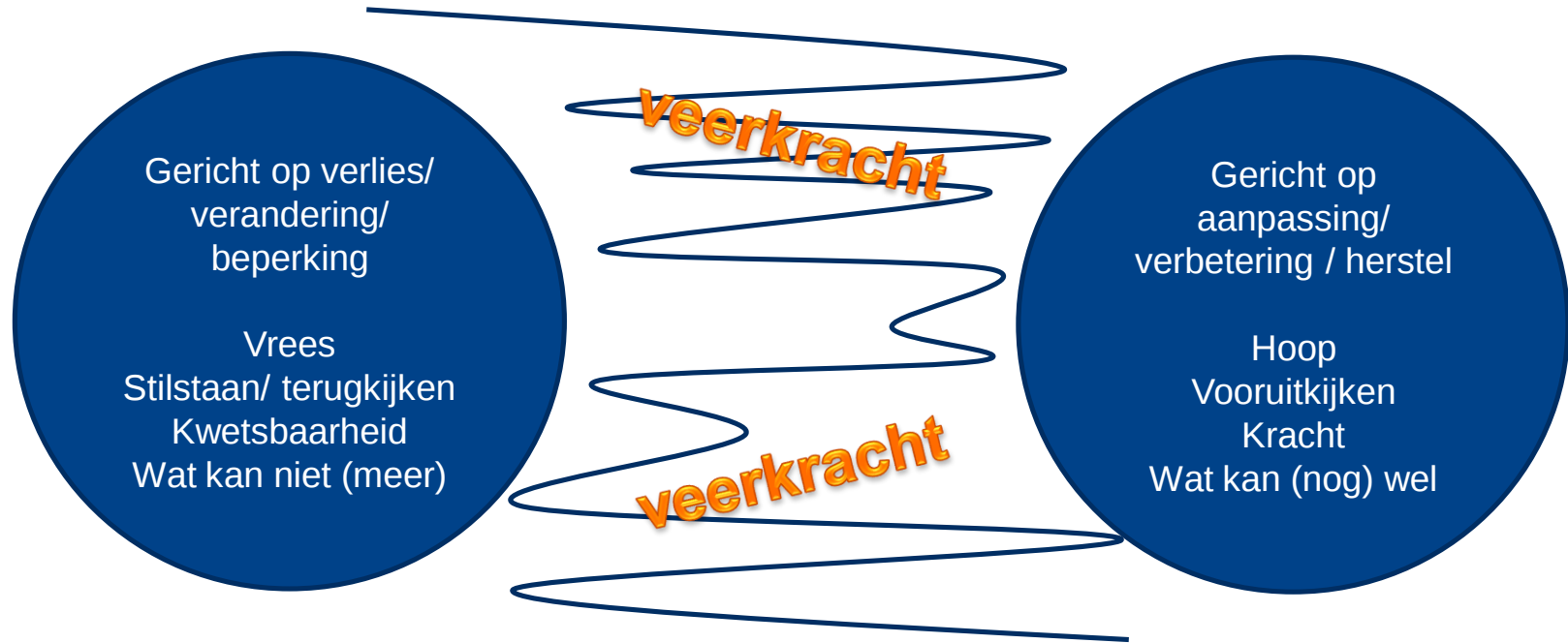
Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

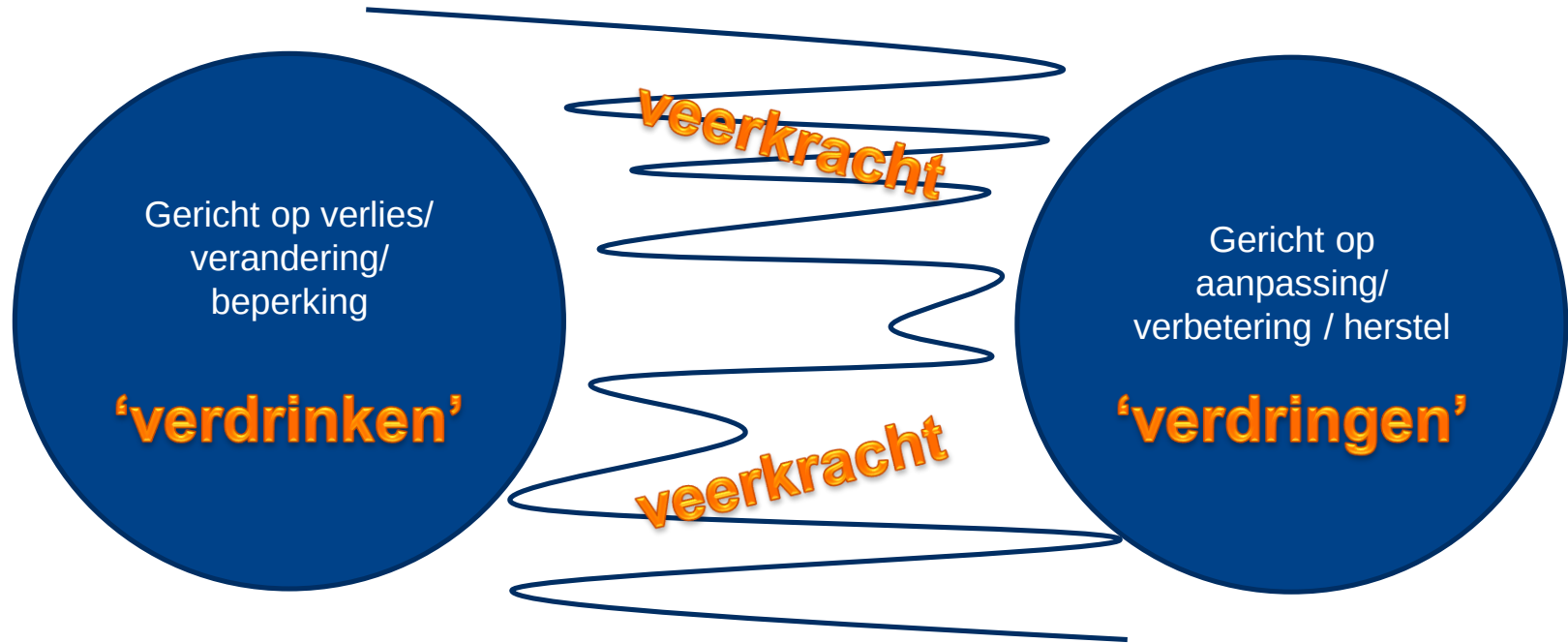
Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

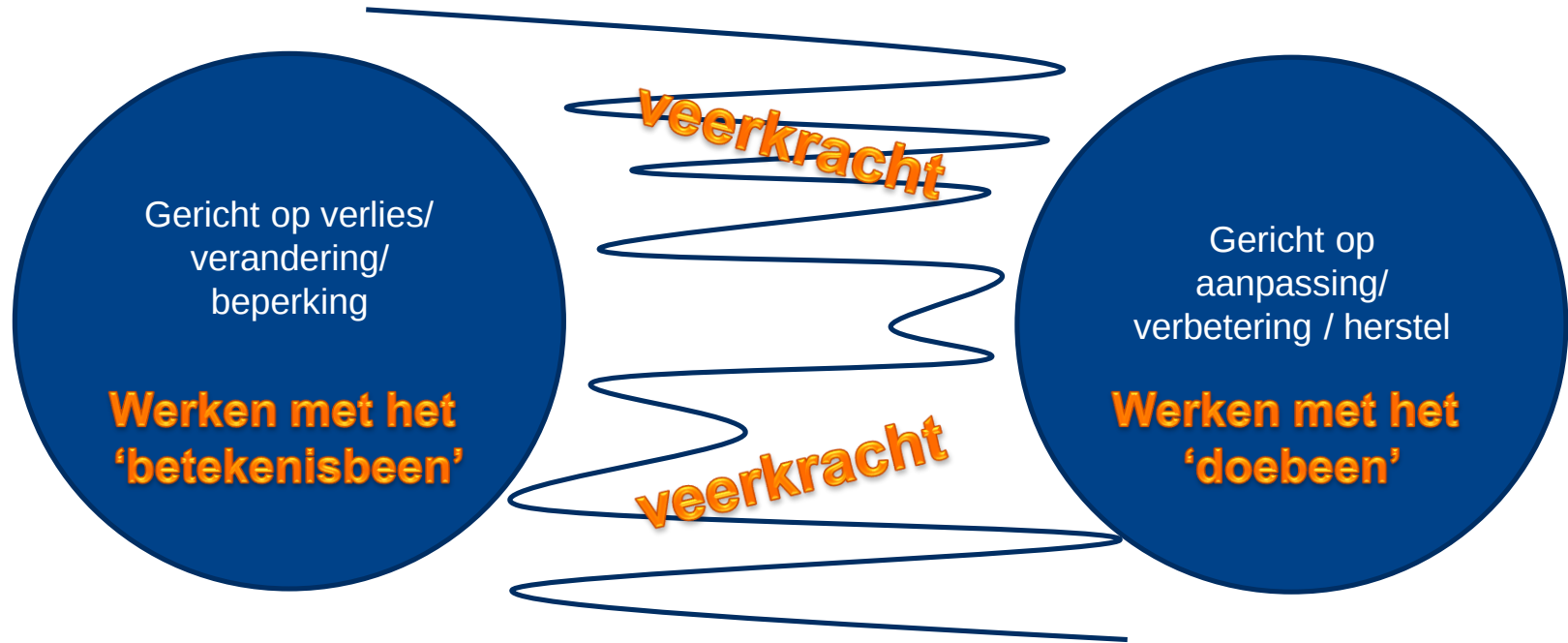
Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

Waardigheid aan het levenseinde? Een kwestie van perspectief...

Bijvoorbeeld 'waardigheid' in relatie tot:

- Euthanasie
- Sondevoeding
- IC-opname
- ...

Beslissingen rond levenseinde

Kwaliteit van leven

Kwantiteit van leven

Kwaliteit van afscheid

Kwaliteit van leven

Kwantiteit van leven

Onzekerheid bij naderend levenseinde

Wat is een 'goede' beslissing ?

- Dé goede beslissing bestaat niet
- Zeker niet alleen medisch te beantwoorden
- Goed en goed bedoeld
- Verbinding en hierover spreken met dierbaren zijn belangrijk om tot een goede beslissing te komen

Hoop en Angst

Hoop en angst worden niet bepaald door de medische waarschijnlijkheid.

Het kan medisch nog zo onwaarschijnlijk zijn dat het niet goed gaat ...

je kunt toch angst hebben.

Het kan medisch nog zo onwaarschijnlijk zijn dat het nog goed komt ...

je kunt toch hoop hebben.

Bespreken van hoop en angst: een blijvende uitdaging

Bespreek hoop en angst met elkaar. Het loont!

➔ Waar hoopt de ander op? Waar is de ander bang voor?

➔ Waar hoop ik op? Waar ben ik bang voor?

Benoem de onzekerheid en het niet weten!

Hoop en angst en medische vooruitgang

Keerzijde van medische vooruitgang:

- onzekerheid van hoop en angst kan soms langdurig zijn
- Het vaak genoemde “positief blijven” kent ook nadelen

Des te verder je medisch technisch gaat (verdere behandelingen met kleine kans van slagen, nog opname op IC, beademen ...)

Als de onzekerheid

des te groter de kans dat het moment van afscheid nemen gemist wordt én

niet wordt besproken.

des te groter de kans om in een medisch technisch omgeving (ziekenhuis, IC) te overlijden.

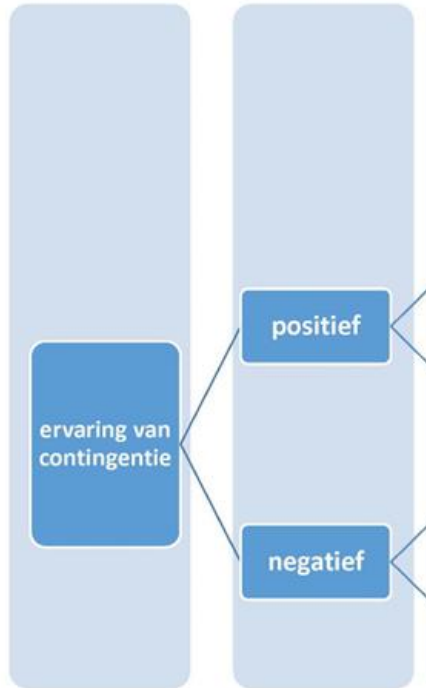
Betekenenissen geven aan wat je overkomt

Contingentie =
dat wat je kan
overkomen

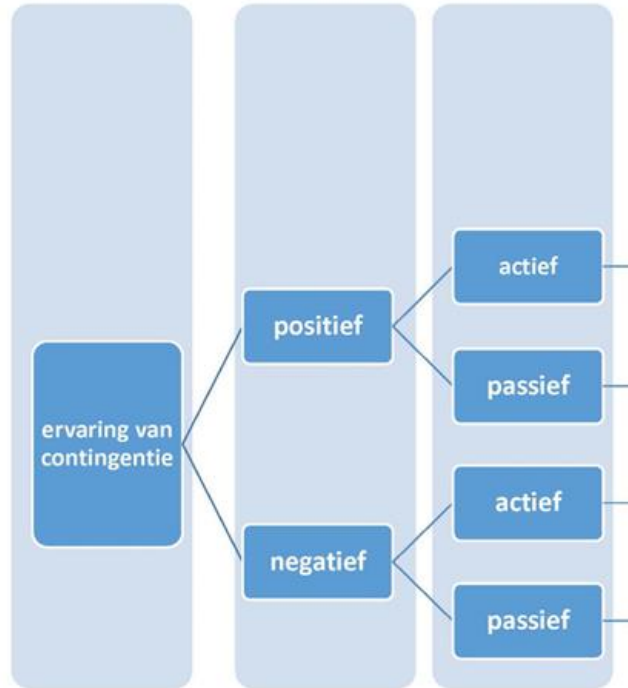
ervaring van
contingentie

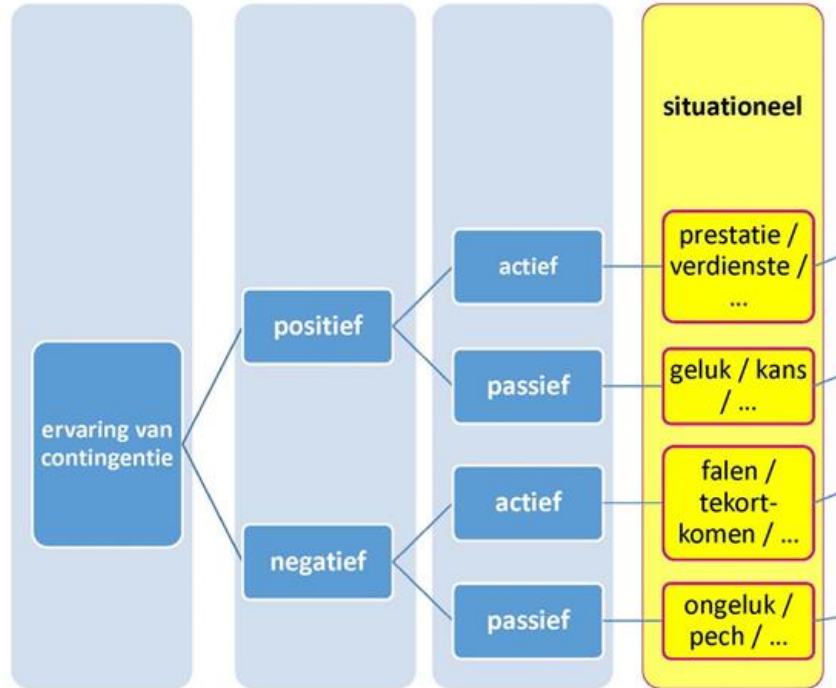
Betekenenissen geven aan je ziekte

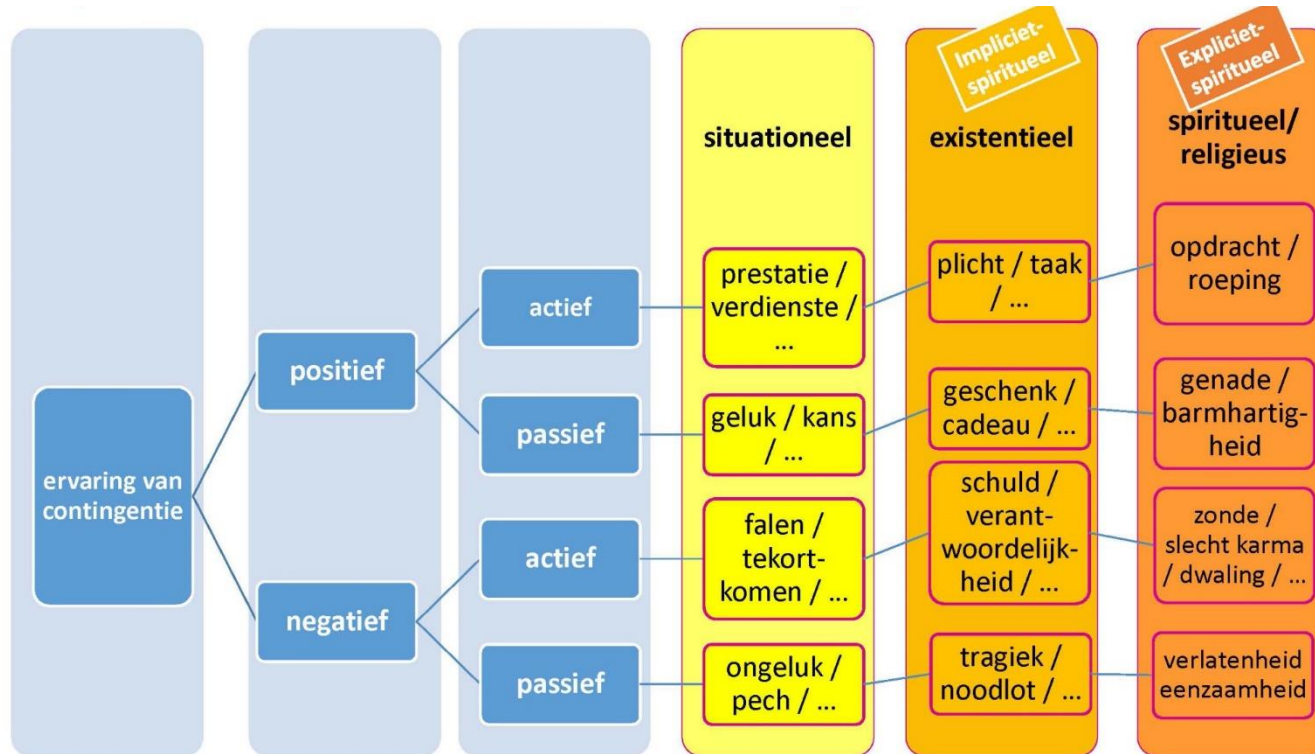
Betekenenissen geven aan je ziekte

Betekenenissen geven aan je ziekte

Betekeningen geven aan je ziekte

M. Scherer-Rath, Ervaringen van contingentie en spirituele zorg, *Psyche & Geloof* 24 (2013), nr. 3, pag. 184-195, 186.

Samenvattend

- Er is onzekerheid aan het levenseinde, soms versterkt door medische vooruitgang.
- Wat waardigheid aan het levenseinde betekent, is niet voor iedereen hetzelfde.
- Vergeet niet 'kwaliteit van afscheid' mee te nemen in beslissingen rond het levenseinde.
- Bespreek hoop en angst rond het levenseinde met dierbaren
- Verschillende betekenissen rond het levenseinde

Begeleiding beschikbaar

[Centra voor levensvragen - NPZ Limburg
\(palliaweb.nl\)](http://palliaweb.nl)

stadspoli

Huisartsen
Maastricht-Heuvelland | | Maastricht UMC+

<https://www.stadspoli.nl/>

Evaluatie

